

Retrat del moment en tres paraules

written by Jordi Badia Pujol | 21 d'octubre de 2017

Dimarts, dia 10, semblava que faríem un vaitot, però no el vam completar. Ara ens cal un coesforç per a mantenir el tremp.

Aquests dies podríem aprofitar l'avinentesa per recuperar expressions oblidades, adients al moment que vivim.

Vaitot

Joan Coromines explica i exemplifica així la locució fer un vaitot: 'fer un esforç, llançar-se a fons'. I l'exemple que tria és un fragment d'un llibre de Pere Coromines, son pare (que exhibeix sovint com a model de bona prosa). Però m'estimo més la definició de Pompeu Fabra, que diu que un **vaitot** és el fet d'arriscar tots els diners en una jugada. I, figuradament, 'posar tots els recursos o mitjans de què hom disposa, tot el seu esforç, en una empresa'. El mot vaitot ve de «va-hi-tot», és a dir, la jugada o l'empresa en què «hi va tot». Ja fa anys que aquest país s'ha abocat intensament en un objectiu, però el vaitot és allò que vam fer el dia 10 i que segurament farem –més clarament– d'ací a pocs dies (o poques hores).

Coesforçar-se

En català hi ha dotzenes de mots nascuts de cor. Ultra els derivats més directes i coneguts, –com coratge o cordial–, hi ha una rastellera de composts que configuren un tresor lèxic extraordinari. Tenim els adjectius corcuitós ('que actua

precipitadament'), cordur ('fred, que té el cor dur'), corrobato... Però especialment tenim verbs tan plàstics i tan expressius com aquests: corcorcar-se ('consumir-se de neguit'), corferir, corfondre's ('sentir que la personalitat pròpia es fon amb allò que ens envolta'), corglaçar –o corgelar–, cornuar-se, corprendre, corsecar... El que trobo més adient per a aquest moment és **coresforçar-se**: 'esforçar-se desplegant tota la força moral'. Fa dies que ens coresforcem –que fem un coresforç– i ho continuarem fent mentre calgui.

Tremp

L'origen del verb **trempar** no té res a veure amb el sexe (ni amb 'amanir', que és el significat que té a les Illes Balears). Prové del llatí *temperare*, que vol dir 'moderar', 'temperar'. Els dos primers significats de trempar que registra el diccionari Alcover-Moll són 'mesclar una cosa amb una altra per suavitzar-la' i 'moderar, fer que sia menys intens'. I d'aquestes definicions, en provenen la tercera i la quarta: 'posar en un estat de tensió moderada, acomodat al bon funcionament' i 'donar a un metall el punt de duresa que necessita per a certs usos'. Com veiem, doncs, prèviament a la idea de 'vigoritzar' hi havia la de 'moderar'. Del verb trempar, en deriva el substantiu **tremp**, que, entre tots els significats, en té un de figurat: 'fermesa contreta pel caràcter, per la intel·ligència'. La violència de l'1 d'octubre ens va castigar durament una part del tremp (l'equilibri, la serenor). El perill era que perdéssim l'altra part (el vigor). Però no hem lluitat tant temps per a plegar veles ara que som a la recta final (encara que sigui llarga, és la recta final). I estic cert que el tremp, el recuperarem completament. Tornarem a ser un poble equilibrat i vigorós.

I trempat (que d'això que fem se'n diu la Revolució dels Somriures).